

“Джерела інформації про стан справ в Україні. Соціологічне опитування” 2017, *Детектор медіа. Вплив пропаганди на суспільну думку в Україні*. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/research/yak_rosiyska_propaganda_vplivae_na_suspilnu_dumku_v_ukraini_doslidzhennya/ (дата звернення 1.12.2018)

Дмитрієва, Е. А. 2004. “Засоби масової інформації та ФПГ: закляті друзі?”, *Влада*. 7: 5-12.

Прохоров, Е. П. 2000. *Вступ до теорії журналістики: навчальний посібник*. Москва.

Мунчик, А. М., Ворона, П. В. 2016. “Роль засобів масової інформації у формуванні політичної системи (управлінський аспект механізму впливу)”, *Український науковий журнал «Освіта Регіону»*. Київ: 197-202.

Кара-Мурза, С. Г. 2002. *Маніпуляція свідомістю*. Москва.

УДК 324.342.8

Гнатенко Павло Геннадійович

аспірант кафедри політології

Харківський національний

університет імені В.Н. Каразіна,

майдан Свободи, 4, Харків, 61022,

gnatenko.pavlo@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0002-8904-870X>

МІСЦЕВІ ВИБОРИ ДО ОБЛАСНИХ ТА МІСЬКИХ РАД: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

Аналізуються результати виборів до обласних рад та міських рад обласних центрів 2015 року в Україні в контексті трансформації виборчої системи. Основна увага зосереджена на таких показниках, як відсоток отриманих голосів, кількість та відсоток отриманих депутатських місць у відповідних радах. Окрім того, аналізуються такі показники, як кількість місцевих організацій партій, що пройшли до відповідних рад; підсумовується загальноукраїнська статистика відносно частки отриманих мандатів конкретними партіями, а також частота, з якою конкретні партії займали перше місце за кількістю отриманих мандатів в кожній з рад. Вказується на зростання регіоналізації політичної системи України, що пов'язано зі зростанням ролі місцевих політичних лідерів та їхнього впливу на регіональні політичні процеси. Отримані результати порівнюються на рівні обласних рад та міських рад обласних центрів, а також між політичними партіями різних рівнів. Робиться висновок про ефективність, з одного боку, локальних політичних проектів в умовах обласних центрів, з іншого боку – партій загальноукраїнського масштабу (або з очевидними відповідними амбіціями) на рівні областей. Виділяються «партії міст» та «партії областей», котрі значно відрізняються за своїм рівнем підтримки в рамках обласних центрів та областей в цілому; паралельно визначаються партії з відносно рівномірним рівнем підтримки. За сукупними показниками робиться висновок про те, що міські ради обласних центрів є більш успішними для стратегій балотування від непарламентських партій; з іншого боку, парламентські партії дають значну перевагу своїм представникам на рівні обласних виборів. За таких умов, відповідно, кандидати потребували різних стратегій для виборів до міських рад обласних центрів і до обласних рад; в багатьох випадках виграшною стратегією було балотування від партії, котру представляв діючий мер або інший місцевий кандидат з достатньою підтримкою та ресурсним забезпеченням. Вказується на послаблення традиційних для України геополітичних конфліктів, місце яких займають більш фрагментовані протистояння – наприклад, регіонального рівня.

Ключові слова: місцеві вибори 2015 року в Україні, міська рада, обласна рада, політична партія, регіоналізація.

Гнатенко Павел Геннадиевич

аспирант кафедри політології
Харьковский національний
університет імені В.Н. Каразіна,
пл. Свободи, 4, Харків, 61022,
gnatenko.pavlo@gmail.com;
<https://orcid.org/0000-0002-8904-870X>

МЕСТНЫЕ ВЫБОРЫ В ОБЛАСТНЫЕ И ГОРОДСКИЕ СОВЕТЫ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ

Анализируются результаты выборов в областные советы и городские советы областных центров 2015 года в Украине в контексте трансформации избирательной системы. Основное внимание сосредоточено на таких показателях, как процент полученных голосов, количество и процент полученных депутатских мест в соответствующих советах. Кроме того, анализируются такие показатели, как количество местных организаций партий, прошедших в соответствующие советы; суммируется всеукраинская статистика относительно доли полученных мандатов конкретными партиями, а также частота, с которой конкретные партии занимали первое место по количеству полученных мандатов в каждом из советов. Указывается на рост регионализации политической системы Украины, что связано с ростом роли местных политических лидеров и их влияния на региональные политические процессы. Полученные результаты сравниваются на уровне областных советов и городских советов областных центров, а также между политическими партиями разных уровней. Делается вывод об эффективности, с одной стороны, локальных политических проектов в условиях областных центров, с другой – партий всеукраинского масштаба (или с очевидными соответствующими амбициями) на уровне областей. Выделяются «партии городов» и «партии областей», которые значительно отличаются по своему уровню поддержки в рамках областных центров и областей в целом; параллельно определяются партии с относительно равномерным уровнем поддержки. По совокупным показателям делается вывод о том, что городские советы областных центров являются более успешными для стратегий баллотирования от непарламентских партий; с другой стороны, парламентские партии дают значительное преимущество своим представителям на уровне областных выборов. В таких условиях, соответственно, кандидаты нуждались в различных стратегиях для выборов в городские советы областных центров и областных советов; во многих случаях выигрышной стратегией было баллотирование от партии, которую представлял действующий мэр или другой местный кандидат с достаточной поддержкой и ресурсным обеспечением. Указывается на ослабление традиционных для Украины геополитических конфликтов, место которых занимают более фрагментированные противостояния – например, регионального уровня.

Ключевые слова: местные выборы 2015 года в Украине, городской совет, областной совет, политическая партия, регионализация.

Pavlo Hnatenko

PhD student, Department of Political Science
V.N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022
[gnatenko.pavlo@gmail.com](mailto:gmatenko.pavlo@gmail.com);
<https://orcid.org/0000-0002-8904-870X>

LOCAL ELECTIONS TO REGIONAL AND CITY COUNCILS: COMPARATIVE ANALYSIS OF RESULTS

The results of elections to regional councils and city councils of regional centers in 2015 in Ukraine are analyzed in the context of transformation of the electoral system. The paper is mainly focused on such indicators as the percentage of votes received, the number and percentage of deputy seats received in the respective councils. Additionally, such indicators as the number of local party organizations that passed to the relevant councils are analyzed; the all-Ukrainian statistics regarding the share of mandates received by concrete parties, as well as the frequency with which

particular parties earned the first place in the number of mandates received in each of the councils is summarized. Uprising regionalization of political system in Ukraine caused by growing role of local leaders and their power to influence political processes in regions is defined. The results obtained are compared at the level of regional councils and city councils of regional centers, as well as between political parties of different levels. The conclusion on effectiveness of local political parties in comparison to large national ones in the regions is made. There are «parties of cities» and «parties of regions», which significantly differ in their level of support within the regional centers and regions in general; parties with a relatively common level of support are determined as well. In terms of aggregated indicators, it is concluded that city councils of regional centers are more successful ones for ballot strategies from non-parliamentary parties; on the other hand, parliamentary parties give a significant advantage to their representatives at the level of regional elections. In such circumstances, respectively, candidates need different strategies for elections to city councils of regional centers and regional councils; in many cases, the winning strategy was to run from the party, which was represented by the current mayor or another local candidate with sufficient support and resource support. The paper points the weakening of traditional geopolitical conflicts for Ukraine, which are replaced by more fragmented oppositions - for example, at the regional level.

Keywords: 2015 Ukraine's local elections, city council, regional council, political party, regionalization.

Електоральна політологія є важливою частиною вітчизняної та зарубіжної політичної науки. Серед зарубіжних учених, що досліджували виборчі системи та їх вплив на виборчі стратегії, перш за все, варто сказати про такі прізвища, як М. Дюверже, А. Лейпхарт та Дж. Сарторі; в свою чергу, серед вітчизняних учених перш за все варто виділити Ю. Шведа.

Через значну легкість зміни, виборчі системи часто трансформуються під законодавчим впливом, що робить їх гнучким інструментом політичного конструювання в руках законодавця. Відповідно, цей політичний інститут заслуговує на те, щоб його постійно відслідковувати для визначення політичних тенденцій локального й глобального рівнів. Окрім того, для української політичної думки характерне очевидне зміщення акцентів на рівень дослідження парламентських і президентських виборів, що, відповідно, призводить до постійної нестачі робіт стосовно місцевого рівня виборів.

Мета статті полягає в аналізі результатів місцевих виборів 2015 року в Україні на рівні міських рад обласних центрів для їх порівняння з обласними радами відповідних регіонів та, відповідно, виявленні електоральних закономірностей на різних рівнях місцевих виборів.

Серед завдань статті можна виділити такі:

1. Проаналізувати результати місцевих виборів до обласних рад і міських рад обласних центрів 2015 року в Україні крізь призму нової виборчої системи.

2. Порівняти результати локальних і загальнонаціональних політичних гравців на відповідних виборах.

3. Оцінити вплив суб'єкта висування на кінцевий результат виборів та досягнення встановлених кандидатами цілей.

Об'єктом статті є електоральні стратегії політичних акторів, предмет – електоральні стратегії кандидатів на місцевих виборах в Україні 2015 року в умовах зміни виборчої системи.

Трансформація виборчих правил місцевих виборів значно вплинула як на їх результати, так і на електоральні стратегії задіяних акторів. Окрім цього, вона значно вплинула на проявлення в українській політиці такого аспекту, як місцеві політичні режими – регіони, котрі здатні у певних рамках діяти відносно незалежно від гравців національного рівня. Якщо додати до цього проголошену тенденцію розвитку в напрямку децентралізації, можна прогнозувати зростання важливості місцевого чинника для української політики вже в найближчій перспективі. Відповідно до цього, наше завдання полягає у відслідковуванні основних тенденцій, що зароджуються в середовищі української політики на місцевому рівні.

На відміну від виборів на посади міських голів обласних центрів, вибори до міських рад відповідних міст та обласних рад проходили за іншою логікою – як законодавчо, так і фактично, з точки зору стратегій кандидатів. Серед основних характеристик, що сприяли такому становищу, варто відзначити:

- інша виборча система (суто пропорційна, на відміну від мажоритарної абсолютної на виборах міських голів обласних центрів) (Закон України про місцеві вибори 2015);
- відсутність можливості самовисування (вибори проходили в логіці партій, де вдалий вибір партії в якості суб'єкта висування значно збільшував шанси проходження до місцевих рад);
- необхідність формування більшості (перший результат не забезпечував партії гарантій повної влади в раді; більше того, перемога не гарантувала партії участь у більшості).

Таким чином, з одного боку, пул потенційно успішних стратегій для кандидатів (якщо в якості критерію успіху брати шанс проходження до місцевої ради) був значно ширшим, аніж на виборах міських голів, адже навіть за простою арифметичною логікою кількість вакантних місць у радах є на порядок вищою, аніж посад міських голів; з іншого боку, всі можливі стратегії з самого початку були

сконцентровані навколо приєднання до тих чи інших партій на їхніх умовах, що підпорядковувало кандидатів партійній логіці.

Почнемо наш аналіз з обласних центрів (та міста Києва), котрі типово є центрами місцевої політики (в якості обласних центрів Донецької та Луганської областей узяті міста Краматорськ та Северодонецьк, відповідно, де на момент проведення виборів знаходилися адміністрації цих областей). Тут і далі таблиці складено за інформацією офіційного сайту ЦВК України (Центральна виборча комісія).

У цілому до всіх міських рад обласних центрів, а також обласних рад, пройшло 42 політичні партії. Більш успішною була конкуренція на виборах до обласних рад, де в цілому пройшли 164 місцеві організації партій проти 152 в обласних центрах (Кандидати, яких обрано депутатами рад) – при тому, що вибори до двох обласних рад (Донецької та Луганської) не проводилися. Конкретні показники наведено в таблиці нижче.

Таблиця 1

Кількість місцевих осередків партій, що пройшли до місцевих рад

Обласний центр	Кількість партій, що увійшли до обласної ради	Кількість партій, що увійшли до міської ради
Вінниця	8	6
Луцьк	7	7
Дніпро	7	5
Краматорськ	-*	4
Житомир	8	6
Ужгород	6	9
Запоріжжя	8	7
Івано-Франківськ	6	6
Київ	8	5
Кіровоград	8	9
Северодонецьк	-*	6
Львів	9	7
Миколаїв	7	4
Одеса	5	5
Полтава	10	7
Рівне	6	7
Суми	8	6
Тернопіль	8	7
Харків	6	4
Херсон	7	8
Хмельницький	7	6
Черкаси	8	8
Чернівці	10	6
Чернігів	7	7
Всього	164	152

* вибори до обласних рад Донецької та Луганської областей не проводилися

З усіх обраних складів рад лише в двох випадках одна партія отримувала абсолютну більшість місць – до Краматорської (24 депутати від «Опозиційного блоку» із 42) та Харківської (57 депутатів від «Відродження» із 84) міських рад. У свою чергу, на виборах

до 7 міських рад партія-переможець отримала навіть менше чверті всіх місць в раді (Кіровоград, Полтава, Рівне, Херсон, Хмельницький, Черкаси, Чернівці відповідно) (див. табл. 2).

Таблиця 2

Кількість депутатів, обраних від партій до міських рад обласних центрів

Обласний центр	Кількість мандатів за партіями, відповідно до місця на виборах									
	Всього	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Вінниця	54	20	10	9	6	5	4	-	-	-
Луцьк	42	15	8	5	4	4	3	3	-	-
Дніпро	64	25	21	7	6	5	-	-	-	-
Краматорськ	42	24	10	5	3	-	-	-	-	-
Житомир	42	11	10	7	5	5	4	-	-	-
Ужгород	36	9	5	5	3	3	3	3	3	2
Запоріжжя	64	20	9	9	8	6	6	6	-	-
Івано-Франківськ	42	14	9	6	6	4	3	-	-	-
Київ	120	52	22	17	15	14	-	-	-	-
Кіровоград	42	9	7	6	5	4	3	3	3	2
Северодонецьк	36	16	9	4	3	2	2	-	-	-
Львів	64	24	10	8	7	6	5	4	-	-
Миколаїв	54	26	10	9	9	-	-	-	-	-
Одеса	64	27	14	12	6	5	-	-	-	-
Полтава	42	8	7	7	6	5	5	4	-	-
Рівне	42	9	8	7	6	5	4	3	-	-
Суми	42	18	9	4	4	4	3	-	-	-
Тернопіль	42	13	7	7	4	4	4	3	-	-
Харків	84	57	13	7	7	-	-	-	-	-
Херсон	54	11	9	9	7	6	5	4	3	-
Хмельницький	42	10	9	7	6	6	4	-	-	-
Черкаси	42	8	6	6	5	5	5	4	3	-
Чернівці	42	10	9	7	6	5	5	-	-	-
Чернігів	42	12	9	7	5	3	3	3	-	-

У свою чергу на виборах до обласних рад однопартійну більшість не було обрано в жодному з випадків, в той час як в 5 обласних радах переможець отримав менше

25% мандатів (Львівська, Полтавська, Сумська, Чернівецька та Чернігівська обласні ради відповідно). (див. табл. 3-4).

Таблиця 3

Кількість депутатів, обраних від партій до обласних рад

Область	Кількість мандатів за партіями, відповідно до місця на виборах										
	Всього	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Вінницька	84	27	17	9	7	6	6	6	6	-	-
Волинська	64	17	13	12	7	6	5	4	-	-	-

Дніпропетровська	120	46	25	14	10	9	8	8	-	-	-
Донецька	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	64	17	13	7	6	6	5	5	5	-	-
Закарпатська	64	19	15	11	8	7	4	-	-	-	-
Запорізька	84	28	13	10	8	7	6	6	6	-	-
Івано-Франківська	84	23	18	16	12	8	7	-	-	-	-
Київська	84	22	16	10	9	7	7	7	6	-	-
Кіровоградська	42	14	14	13	6	5	4	4	4	-	-
Луганська	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Львівська	84	20	14	12	9	8	6	5	5	5	-
Миколаївська	64	17	15	10	7	7	4	4	-	-	-
Одеська	84	23	22	12	11	8	8	-	-	-	-
Полтавська	84	15	13	8	8	8	7	7	6	6	6
Рівненська	64	19	16	10	8	6	5	-	-	-	-
Сумська	64	14	14	8	7	6	5	5	5	-	-
Тернопільська	64	18	13	10	6	5	5	4	3	-	-
Харківська	120	50	20	19	12	11	8	-	-	-	-
Херсонська	64	18	13	9	7	6	6	5	-	-	-
Хмельницька	84	19	17	11	11	10	8	8	-	-	-
Черкаська	84	18	16	13	10	8	7	7	5	-	-
Чернівецька	64	15	12	7	5	5	4	4	4	4	4
Чернігівська	64	12	12	11	11	9	5	4	-	-	-

Таблиця 4

Депутатський склад обласних рад та міських рад в обласних центрах

Політична партія – суб'єкт висування	Міські ради		Обласні ради	
	К-сть місьць	% місьць	К-сть місьць	% місьць
БПП «Солідарність»	242	19,52	381	22,41
Об'єднання «Самопоміч»	169	13,63	104	6,12
«Опозиційний блок»	153	12,34	201	11,82
ВО «Батьківщина»	128	10,32	258	15,18
ВО «Свобода»	107	8,63	111	6,53
«УКРОП»	72	5,81	140	8,24
«Наш край»	72	5,81	76	4,47
«Відродження»	66	5,32	105	6,18
«Радикальна Партія Олега Ляшка»	28	2,26	124	7,29
«Довіряй ділам»	27	2,18	12	0,71
«Вінницька Європейська Стратегія»	20	1,61	0	0
«Рідне місто»	20	1,61	6	0,35
«Народний контроль»	18	1,45	14	0,82
«Єдність»	15	1,21	0	0
«Громадянська позиція»	11	0,89	12	0,71
«Нова політика»	9	0,73	6	0,35
«Партія вільних демократів»	8	0,65	0	0
«Громадська сила»	7	0,56	0	0
«Совість України»	7	0,56	0	0
«Українська морська партія Ківалова»	6	0,48	0	0
«За конкретні справи»	6	0,48	19	1,12
«Патріот»	5	0,40	0	0
«Партія простих людей Капліна»	5	0,40	8	0,47
«Черкащани»	5	0,40	16	0,94
ВО «Громадський Контроль»	5	0,40	0	0
«Поруч»	4	0,32	0	0
«Українська галицька партія»	4	0,32	0	0
«За Україну»	4	0,32	0	0

«Єдиний Центр»	3	0,24	19	1,12
«Демальянс»	3	0,24	0	0
«Українська народна партія»	3	0,24	0	0
«Партія Пенсіонерів України»	3	0,24	0	0
«Європейська партія України»	3	0,24	0	0
«КМКС»	2	0,16	8	0,47
«Воля народу»	0	0	6	0,35
«Аграрна партія України»	0	0	40	2,35
«Народна партія»	0	0	5	0,29
«Воля»	0	0	7	0,41
«Нова держава»	0	0	4	0,24
«Партія ветеранів Афганістану»	0	0	5	0,29
«Народний рух України»	0	0	5	0,29
«Партія конкретних справ»	0	0	6	0,35

Таблиця 5

Представленість партій в обласних та міських радах в обласних центрах

Політична партія – суб'єкт висування	Міські ради		Обласні ради	
	К-сть рад	І місце	К-сть рад	І місце
БПП «Солідарність»	24	6	22	14*
Об'єднання «Самопоміч»	23	1	15	0
ВО «Батьківщина»	18	1	22	2*
ВО «Свобода»	15	3	14	0
«Опозиційний блок»	12	5	15	4
«УКРОП»	9	1	18	1
«Наш край»	9	1	10	0
«Радикальна Партія Олега Ляшка»	9	0	17	1*
«Відродження»	2	2	8	1
«Народний контроль»	4	0	3	0
«Рідне місто»	3	1	1	0
«Громадянська позиція»	2	0	2	0
«Довіряй ділам»	1	1	1	0
«Єдність»	1	0	0	0
«Вінницька Європейська Стратегія»	1	1	0	0
«Нова політика»	1	0	1	0
«Партія вільних демократів»	1	1	0	0
«Громадська сила»	1	0	0	0
«Совість України»	1	0	0	0
«Українська морська партія Ківалова»	1	0	0	0
«За конкретні справи»	1	0	1	1
«Патріот»	1	0	0	0
«Партія простих людей Капліна»	1	0	1	0
«Черкащани»	1	0	1	0
ВО «Громадський Контроль»	1	0	0	0
«Поруч»	1	0	0	0
«Українська галицька партія»	1	0	0	0
«За Україну»	1	0	0	0
«Єдиний Центр»	1	0	1	1
«Демальянс»	1	0	0	0
«Українська народна партія»	1	0	0	0
«Партія Пенсіонерів України»	1	0	0	0
«Європейська партія України»	1	0	0	0
«КМКС»	1	0	1	0
«Аграрна партія України»	0	0	4	0
«Воля народу»	0	0	1	0
«Народна партія»	0	0	1	0

«Воля»	0	0	1	0
«Нова держава»	0	0	1	0
«Партія ветеранів Афганістану»	0	0	1	0
«Народний рух України»	0	0	1	0
«Партія конкретних справ»	0	0	1	0

* На виборах до Кіровоградської та Сумської обласних рад перше місце розділили «Солідарність» та «Батьківщина», а до Чернігівської обласної ради – «Солідарність» та «Радикальна партія Ляшка»

У таблиці 4 наведено показники за абсолютною та відносною (у відсотках від загальної кількості) кількістю мандатів до обласних рад і міських рад обласних центрів, отриманих партіями; в таблиці 5 вказуються показники представленості партій у відповідних радах, а також кількість рад, на виборах до яких партія здобула перемогу.

Відповідно до отриманих значень, ми можемо зробити певні висновки. Серед партій, що брали участь на виборах рад відповідного рівня, можна виділити 9 найбільш вдалих суб'єктів для висування в цілому по Україні – це всі парламентські партії, окрім «Народного Фронту», а також «Свобода», «УКРОП», «Наш край» та «Відродження». Причому для останньої такий всеукраїнський статус є певним авансом, адже, по-перше, на фоні решти згаданих партій представленість «Відродження» за радами є суттєво меншою, по-друге, в партії є два помітних центри підтримки – Ужгород та, особливо, Харків (включно з областю).

Окремо варто звернути увагу на ту різницю, яку отримали партії на виборах до міських і обласних рад. Так, якщо президентська «Солідарність» отримала найкращий показник (особливо це відчутно по обласним радам, де вона у 11 з 22 випадків отримала найбільшу кількість мандатів, а ще в трьох випадках розділила перше місце з іншими партіями) і в обох випадках показала відносно однаковий результат (відносна кількість депутатів в облрадах вища на 15%, аніж в обласних центрах), то для інших партій характерна дещо інша ситуація. Наприклад, «Самопоміч», котра на виборах до обласних центрів показала другий результат (13,63% всіх мандатів), на виборах до обласних рад була лише восьмою з результатом у 6,12% мандатів – різниця між результатами у 2,2 рази. Відчутною перевага підтримки у містах, ніж в області, була також у «Свободи» (8,63% та 6,53% відповідно – підтримка в другому випадку менша на 32%), «Нашого краю» (5,81% та 4,47% –

різниця на 30%); незначна перевага у містах була також у «Опозиційного блоку» – 12,34% проти 11,82% (на 4%).

На іншому «полюсі» розмістилися партії, підтримка яких в цілому по області перевершила підтримку в обласних центрах. Окрім вже згадуваної «Солідарності», тут особливо виділяється «Радикальна партія Ляшка», де кількість представників в обласних радах (7,29%) перевищує представництво в обласних центрах (2,26%) аж в 3,2 рази. Наступною є «Батьківщина» з показниками 15,18% та 10,32% відповідно і різницею на 47%; мандати «УКРОПу» в області (8,24%) перевищили кількість мандатів у обласних центрах (5,81%) на 42%; у «Відродження» відповідні показники становлять 6,18% та 5,32% відповідно, різниця – 16%.

Таким чином, до партій з відносно рівномірним представництвом (з різницею до 25% між показниками обласних центрів та обласних рад) ми можемо віднести «Опозиційний блок», «Солідарність» та «Відродження»; відчутна різниця в представництві (у проміжку між 25% і 50%) у «Нашого краю», «Свободи», «УКРОПу» та «Батьківщини»; значна (понад 50%) – у «Самопомічі» та «Радикальної партії Ляшка», де таке представництво відрізняється в рази.

Що ж до інших 33 партій, то для них диспропорційність представництва не вимірювалася, по-перше, через їх низькі загальноукраїнські показники, по-друге, через характерну майже для всіх представленість в радах лише обласних або міських, що не дозволяє врахувати такий показник математично в принципі. Сукупно показник їх мандатів в містах склав 16,33%, тоді як в обласних радах – 11,63%. Таким чином, різниця в сукупних показниках – 40%. Щодо здобуття найбільшої кількості мандатів у певних радах, то тут перевага теж на боці міських рад – 4 проти 2 обласних рад, де перемогу здобули відповідні партії.

Також доцільно було б порівняти в цілому показники парламентських та

позапарламентських партій. У такому разі сума мандатів парламентських партій в обласних радах становитиме 58,1% проти 41,9% позапарламентських, в той час як в обласних радах 62,5% та 37,5% відповідно. Таким чином, парламентські партії отримали на 39% більше мандатів у відповідних містах та на 67% більше мандатів в обласних радах. Якщо ж брати показники лідерства в конкретних радах, то тут різниця у співвідношенні є ще більш помітною – 13 рад в обласних центрах з перемогою парламентських партій проти 11 з перемогою позапарламентських, в той час як на обласному рівні співвідношення значно відрізняється – 19 обласних рад з лідерством парламентських партій проти 3 з лідерством позапарламентських.

Які висновки дозволяють нам зробити отримані дані? За сукупними показниками, ми можемо говорити про те, що міські ради обласних центрів є більш успішними для стратегій балотування від непарламентських партій, на відміну від обласних рад. Причому, успішність проходження багато в чому залежала від наявності у партії потужного кандидата на виборах міського голови – так, у 13 випадках переможцем на виборах до рад обласних центрів ставали саме ті партії, від яких балотувалися переможці на виборах міського голови певного міста (враховуючи, що на потенційних виборах до Донецької та Луганської обласних рад така ситуація гарантовано б повторилася, а також відносно самостійність самовисуванців, реальний показник можна вважати ще вищим). Наприклад, з обласними радами така ситуація відбулася лише в 5 випадках – причому, кожного разу це були «Солідарність» та, відповідно, кандидат від цієї партії. Враховуючи специфіку президентської партії влади та доступність для неї адміністративного ресурсу на цьому рівні (на відміну від того ж рівня міст-обласних центрів) ми можемо констатувати певну відірваність показників представництва між областями та обласними центрами. Збіг партії-переможця на виборах відповідних рівнів теж зафіксовано лише у 11 випадках, що підтверджує відповідну тезу.

У таких умовах кандидати потребували різних стратегій для виборів до міських рад обласних центрів і до обласних рад. Як вже було зазначено, в багатьох випадках виграшною стратегією було балотування від партії, котру представляв діючий мер або інший місцевий кандидат з достатньою

підтримкою та ресурсним забезпеченням. Часто це дозволяло кандидатам утворювати власні партії для проведення до рад певних міст групи лояльних конкретно до його особи кандидатів, або ж приєднуватися до потужних позапарламентських партій. У цьому випадку для нових загальнонаціональних партій («УКРОП», «Відродження», «Наш край») «гарантом» успішності слугувало фінансове забезпечення з боку потужних фінансово-промислових груп та балотування під їхнім партійним брендом популярних місцевих лідерів. У свою чергу «Свобода», чий позапарламентський статус (наразі) є, скоріше, невдалим збігом обставин (нагадаємо, партія не вистачило лише 0,29% голосів для подолання загороджувального бар'єру), змогла забезпечити вдалий результат багато в чому завдяки наявності традиційно успішних для партії областей.

Парламентські партії, з одного боку, показали непоганий загальноукраїнський результат, з іншого – їхнє представництво в радах вказує на відсутність у них монополії на політичну систему держави; особливо помітно це в тих містах, де як обраний міський голова, так і партія з найбільшим представництвом у раді не балотувалися під брендом парламентських партій. Вдалою стратегією тут було балотування від президентської «Солідарності» на одному полюсі політичних вподобань, «Опозиційного блоку» – на іншому. Також особливо вдалим вибором для балотування в міські ради була «Самопоміч», де шанси пройти під її брендом були значно вищими, ніж в ради інших рівнів.

У свою чергу вдалі стратегії балотування до обласних рад були більш тісно пов'язані з балотуванням від загальнонаціональних партій, в першу чергу – парламентських. Традиційно кращим варіантом для балотування була «Солідарність», однак, на відміну від обласних центрів, в обласних радах другий результат було показано «Батьківщиною» – звісно, її результат в містах не можна назвати зовсім невдалим, однак шанси пройти до обласних рад за цим партійним брендом були значно вищими. Також значно успішним суб'єктом висування для обласних рад став «УКРОП», але найбільш очевидним таке визначення підходить до «Радикальної партії Олега Ляшка», де шанси пройти до ради в рамках області перевищували ці самі показники в містах більш ніж в 3 рази. В свою чергу, подібні до міських (і в цілому високі)

отримані показники в «Опозиційного блоку», що дозволяє говорити про подібність стратегічного потенціалу балотування від цієї партії на різних рівнях.

Таким чином, нова виборча система відзначилася типовими перевагами та недоліками, характерними для пропорційних виборчих систем. З одного боку, пропорційна складова дозволила якнайширше відобразити електоральні вподобання електорату; з іншого – обрані ради відзначаються значним рівнем диференційованості, що здійснює негативний вплив на стабільність і ефективність як всієї політичної системи, так і конкретних обраних рад.

Окрім того, вибори 2015 року характеризувались усуненням можливості самовисування на рівні найвищих місцевих рад та, відповідно, зростанням ролі політичних партій. Таким чином, сформувалися сприятливі умови для політичних проектів, не пов'язаних із загальнонаціональним рівнем. На нашу думку, тенденція поширення локальних партій пов'язана із суттєвими змінами в вітчизняній партійній системі після Революції Гідності, внаслідок якої відбувся вихід певної кількості всеукраїнських політиків з вітчизняного політичного процесу.

Ще одна причина поширення локальних партій полягає у бажанні регіональних політиків зберегти свій вплив на місцеві структури – за наявності значних ресурсів, місцеві політичні лідери створювали (або ж купували малозначущі) власні політичні партії, котрі використовувалися для проведення до рад депутатів, особисто лояльних власнику політичного бренду. Враховуючи значну роль місцевих лідерів в обласних центрах на останніх місцевих виборах, у чималій кількості випадків їм вдавалося проводити лояльних представників під власним політичним брендом або ж навіть здобувати більшість.

На відміну від рівня обласних центрів, перехід на виборчий рівень області характеризувався послабленням локальних політичних проектів та, відповідно, зростанням загальнонаціональних і, особливо, парламентських партій. При цьому показники представництва партій на виборах різних рівнів часто відрізнялися, що дозволяє нам виділити «партії міста» чи «партії області» з перевагою представництва на рівні міському чи обласному.

Вибори 2015 року виявили ще одну цікаву тенденцію, а саме – зміну акцентів у регіоналізації української політичної системи. Як явище вона залишилася, проте трансформувалася зі своїх форм «Схід-Захід», «помаранчеві-блакитні», що вже стали певною мірою «класичними» для української політики, і навіть не поширилася на категорії «промайданних» та «контрмайданних» сил, котрі, за логікою, мали продовжити попередній водорозділ. Безсумнівно, цей базовий конфлікт залишається в українському політичному житті, але він поступово витісняється іншими формами – як приклад, партія «Відродження», котра змогла отримати посади міських голів в обласних центрах на двох полюсах українського політикуму, західному та східному відповідно – Ужгороді та Харкові.

ЛІТЕРАТУРА

Закон України про місцеві вибори 2015.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
(дата звернення: 11.11.2018).

Центральна виборча комісія. URL:
<http://www.cvk.gov.ua/> (дата звернення:
22.11.2018).

Кандидати, яких обрано депутатами рад.
URL: [http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/PVM002?
PT001F01=100&pt00_t001f01=100](http://www.cvk.gov.ua/pls/vm2015/PVM002?PT001F01=100&pt00_t001f01=100) (дата
звернення: 22.11.2018).